

Vec T-59/02

**Archer Daniels Midland Co.
proti
Komisii Európskych spoločenstiev**

„Hospodárska súťaž — Kartely — Kyselina citrónová — Článok 81 ES — Pokuta — Článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 — Usmernenia k metóde stanovovania výšky pokút — Oznámenie o spolupráci — Zásady právnej istoty a zákazu retroaktivity — Zásada proporcionality — Rovnosť zaobchádzania — Povinnosť odôvodnenia — Právo na obhajobu“

Rozsudok Súdu prvého stupňa (tretia komora) z 27. septembra 2006 . . . . II - 3642

Abstrakt rozsudku

1. *Právo Spoločenstva — Všeobecné zásady práva — Zákaz retroaktivity trestných ustanovení (Nariadenie Rady č. 17, článok 15; oznámenia Komisie 96/C 207/04 a 98/C 9/03)*

II - 3627

2. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Usmernenia k metóde stanovovania pokút*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03)
3. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Sankcie Spoločenstva a sankcie uložené v členskom štáte alebo v treťom štáte za porušovanie vnútroštátneho práva hospodárskej súťaže*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15)
4. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie*
(Článok 81 ods. 1 ES a článok 82 ES; Zmluva EHP, článok 53 ods. 1; nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)
5. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)
6. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Odstrašujúci charakter pokuty*
(Článok 81 ES; nariadenie Rady č. 17, článok 15)
7. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Konkrétny dopad na trh*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03, bod 1 A prvý odsek)
8. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)
9. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia — Poľahčujúce okolnosti*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15)
10. *Hospodárska súťaž — Správne konanie — Rešpektovanie práva na obhajobu*
(Články 81 ES a 82 ES; nariadenie Rady č. 17, článok 11)

11. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia — Priťažujúce okolnosti*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15; oznámenie Komisie 98/C 9/03, bod 2)
12. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)
13. *Hospodárska súťaž — Pravidlá Spoločenstva — Porušenia — Pokuty — Výška — Určenie*
(Článok 81 ES; nariadenie Rady č. 17)
14. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia — Poľahčujúce okolnosti*
(Článok 81 ods. 1 ES; nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03, bod 3 tretia zarážka)
15. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia — Poľahčujúce okolnosti*
(Článok 81 ods. 1 ES; nariadenie Rady č. 17, článok 15)
16. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15; oznámenie Komisie 96/C 207/04, oddiely B, C a D)
17. *Hospodárska súťaž — Správne konanie — Oznámenie o výhradách — Povinný obsah*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 19 ods. 1)
18. *Hospodárska súťaž — Správne konanie — Oznámenie o výhradách — Povinný obsah*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 19 ods. 1)
19. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Voľná úvaha Komisie — Súdne preskúmanie*
(Článok 229 ES)

1. Zásada zákazu retroaktivity trestných zákonov, zakotvená v článku 7 Európskeho dohovoru o ľudských právach ako základné právo, predstavuje všeobecnú zásadu práva Spoločenstva, ktorá sa

musí dodržiavať pri udeľovaní pokút za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže. Táto zásada vyžaduje, aby uložené sankcie zodpovedali sankciám stanoveným v čase, keď k porušeniu došlo.

Prijatie usmernení spôsobilých zmeniť všeobecnú politiku hospodárskej súťaže Komisie v oblasti pokút môže v zásade spadať do pôsobnosti zásady zákazu retroaktivity.

Na jednej strane sú totiž usmernenia spôsobilé vyvolať právne účinky. Tieto právne účinky nevyplývajú z vlastnej normatívnosti usmernení, ale z ich prijatia a uverejnenia Komisiou. Toto prijatie a uverejnenie usmernení, ako aj oznámenia o spolupráci, so sebou nesie sebaobmedzenie diskrečnej právomoci Komisie, ktorá sa od nich nemôže odchyliť bez toho, aby prípadne nebola uznaná za zodpovednú za porušenie všeobecných zásad práva, akými sú rovnosť zaobchádzania, ochrana legitímnej dôvery a právna istota.

Na druhej strane usmernenia spadajú ako nástroj politiky v oblasti hospodárskej súťaže do pôsobnosti uplatnenia zásady zákazu retroaktivity v súlade

s novým súdnym výkladom normy zakladajúcej porušenie podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcej sa článku 7 ods. 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach, podľa ktorej toto ustanovenie bráni spätnému uplatneniu nového výkladu normy zakladajúcej porušenie. Podľa tejto judikatúry to platí predovšetkým v prípade, ak ide o súdny výklad, ktorého výsledok nebol rozumne predvídateľný v čase, keď došlo k porušeniu, najmä vzhľadom na výklad, ktorého sa v danej dobe pridržala judikatúra týkajúca sa dotknutého právneho ustanovenia. Z tej istej judikatúry však vyplýva, že rozsah pojmu predvídateľnosť závisí vo veľkej miere od obsahu dotknutého textu, od oblasti, na ktorú sa vzťahuje, ako aj od počtu a povahy osôb, ktorým je určený. Predvídateľnosť zákona tak nebráni tomu, aby dotknutá osoba bola nútená požiadať o odbornú radu s cieľom posúdiť spôsobom primeraným okolnostiam prípadu dôsledky, ktoré môžu z daného aktu vyplynúť. Konkrétnejšie to platí najmä pre profesionálov navyknutých na vykazovanie veľkej obozretnosti pri výkone svojej profesie. Je tiež možné od nich očakávať, že s osobitnou obozretnosťou posúdia riziká, ktoré táto profesia zahŕňa.

Na preskúmanie dodržiavania zásady zákazu retroaktivity je namieste overiť, či zmena, ktorú predstavuje prijatie

usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy ESUO, bola rozumne predvídateľná v čase, keď došlo k dotknutým porušeniam. V tejto súvislosti spočíva zásadná inovácia usmernení v tom, že ako východisková suma pre výpočet sa berie základná čiastka, určená podľa rozpätí, ktoré na tento účel stanovujú uvedené usmernenia, pričom tieto rozpätia odrážajú rôzne stupne závažnosti porušení, ale samy osebe nemajú vzťah k relevantnému obratu. Táto metóda teda spočíva v podstate v tarifíkácii, hoci aj relatívnej a pružnej, pokút.

Ďalej skutočnosť, že Komisia uplatnila v minulosti pokuty na určitej úrovni na rôzne typy porušení, ju nemôže zbaviť možnosti zvýšiť túto úroveň v hraniciach, ktoré stanovuje nariadenie č. 17, ak je to potrebné na zabezpečenie uskutočňovania politiky hospodárskej súťaže Spoločenstva; práve naopak, efektívne uplatnenie pravidiel Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže vyžaduje, aby Komisia mohla kedykoľvek prispôsobiť úroveň pokút potrebám tejto politiky.

Z uvedeného vyplýva, že podniky zúčastnené na správnom konaní, ktoré môže viesť k udeleniu pokuty, nemôžu nado-

budnúť legitímnu dôveru v skutočnosť, že Komisia neprekročí úroveň pokút používanú v minulosti, ani v metódu ich stanovovania.

Preto musia uvedené podniky počítať s možnosťou, že Komisia môže kedykoľvek rozhodnúť o zvýšení úrovne pokút v porovnaní s úrovňou uplatňovanou v minulosti. Uvedené platí nielen vtedy, ak Komisia pristúpi k zvýšeniu úrovne pokút stanovením pokút v individuálnych rozhodnutiach, ale aj vtedy, ak sa zvýšenie v konkrétnych prípadoch uskutoční uplatnením pravidiel postupu, ktoré majú všeobecný dosah, akými sú napríklad usmernenia.

(pozri body 41 — 49, 409)

2. Skutočnosť, že Komisia uplatnila metódu stanovovania pokút usmerneniach k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy ESUO na výpočet výšky pokuty uloženej podniku, nemôže predstavovať diskriminačné zaobchádzanie v porovnaní s podnikmi, ktoré sa dopustili porušení pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva v rovnakom období, ale ktoré

z dôvodov spojených s dátumom odhalenia porušenia alebo z dôvodov spojených s priebehom správneho konania, ktoré sa ich týkalo, boli uznané za vinné z porušení v čase pred prijatím a uverejnením usmernení.

(pozri bod 53)

kde konania a sankcie, ktoré uskutočnila a uložila na jednej strane Komisia a na strane druhej orgány tretích štátov, evidentne nesledovali rovnaký cieľ. Kým v prvom prípade ide o zachovanie neskreslenej hospodárskej súťaže na území Európskej únie alebo v Európskom hospodárskom priestore, ochrana hľadaná v druhom prípade sa týka trhu tretieho štátu. V tomto prípade chýba podmienka totožnosti chráneného právneho záujmu, ktorá je nevyhnutná na uplatnenie zásady *ne bis in idem*.

3. Zásada *ne bis in idem* zakazuje sankcionovať tú istú osobu viac ako jedenkrát za to isté protiprávne správanie s cieľom chrániť ten istý právny záujem. Uplatnenie tejto zásady podlieha trom kumulatívnym podmienkam, a to totožnosti skutkov, totožnosti porušovateľa a totožnosti chráneného právneho záujmu.

(pozri body 61 — 63)

Podnik tak môže byť oprávnené predmetom dvoch súbežných konaní týkajúcich sa toho istého protiprávneho správania, a teda dvojitej sankcie, jednej od príslušného orgánu členského štátu a jednej od Spoločenstva v miere, v akej tieto konania sledujú odlišné ciele, a ak porušené normy nie sú totožné.

4. Právomoc Komisie ukladať pokuty podnikom, ktoré sa úmyselne alebo z nedbanlivosti dopustili porušenia ustanovení článku 81 ods. 1 ES alebo článku 82 ES, predstavuje jeden z prostriedkov zverených Komisii s cieľom umožniť jej plniť dozorné poslanie, ktoré jej ukladá právo Spoločenstva. Toto poslanie zahŕňa úlohu sledovať všeobecnú politiku usilujúcu sa uplatňovať vo veciach hospodárskej súťaže zásady stanovené Zmluvou a v tomto zmysle usmerňovať správanie podnikov.

Z toho vyplýva, že zásada *ne bis in idem* sa *a fortiori* nemôže uplatniť v prípade,

Z toho vyplýva, že Komisia je oprávnená rozhodovať o úrovni sumy pokút

s cieľom posilniť ich odstrašujúci účinok, pokiaľ sú porušenia daného druhu stále pomerne časté — aj keď ich nezákonnosť bola nesporná od začiatkov politiky Spoločenstva vo veciach hospodárskej súťaže — z dôvodu zisku, ktorý z nich môžu určité zainteresované podniky dosiahnuť.

Cieľ odstrašenia sledovaný Komisiou súvisí totiž so správaním podnikov v rámci Spoločenstva alebo Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP). V dôsledku toho odstrašujúci účinok pokuty uloženaj podniku z dôvodu jeho porušenia pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva nemôže byť určený ani výlučne v závislosti od osobitnej situácie tohto podniku, ani v závislosti od jeho dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v tretích štátoch mimo EHP.

Rovnako medzi kritériá posúdenia závažnosti porušenia môžu v závislosti od prípadu patriť objem a hodnota tovaru, na ktoré sa porušenie vzťahuje, ako aj veľkosť a hospodárska sila podniku a v nadväznosti na to vplyv, ktorý tento podnik mohol vykonávať na relevantný trh. Na jednej strane z toho vyplýva, že pri určení výšky pokuty je dovolené zohľadniť tak celkový obrat podniku, ktorý naznačuje, aj keď len približne a nedokonalo, jeho veľkosť a hospodársku silu, ako aj podiel dotknutých podnikov na relevantnom trhu, ktorý je spôsobilý naznačiť rozsah tohto porušenia. Na strane druhej z toho vyplýva, že ani jednému z týchto číselných údajov nemožno pripísať neprimeranú dôležitosť v porovnaní s inými kritériami posúdenia, takže stanovenie primeranej výšky pokuty nemôže byť výsledkom jednoduchého výpočtu založeného na celkovom obrate.

(pozri body 98, 99)

(pozri body 70—72)

5. Závažnosť porušenia pravidiel hospodárskej súťaže sa musí stanoviť v závislosti od početných faktorov, akými sú najmä osobitné okolnosti veci a jej kontext, a to bez toho, aby existoval záväzný alebo vyčerpávajúci zoznam kritérií, ktoré treba povinne vziať do úvahy.
6. Odstrašenie je jedným z hlavných dôvodov, ktorými sa má Komisia riadiť pri stanovovaní výšky pokút uložených za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva.

Keby mala byť pokuta stanovená na úrovni, ktorá by len odňala prospech plynúci z kartelu, nemala by odstrašujúci účinok. Možno sa totiž odôvodnene domnievať, že podniky racionálne zohľadňujú v rámci svojich finančných výpočtov a riadiacej činnosti nielen úroveň pokút, ktoré im môžu byť uložené v prípade porušenia, ale takisto úroveň rizika zistenia kartelu. Navyše, keby sa obmedzila funkcia pokuty len na jednoduché odňatie očakávaného prospechu alebo zisku, nebola by dostatočne zohľadnená porušujúca povaha predmetného správania vzhľadom na článok 81 ods. 1 ES. Znížením pokuty na jednoduchú kompenzáciu spôsobenej škody by sa totiž zanedbal okrem odstrašujúceho účinku, ktorý môže smerovať len voči budúcemu správaniu, represívny charakter takéhoto opatrenia vo vzťahu ku konkrétnemu porušeniu, ku ktorému naozaj došlo.

Takisto v prípade podniku, ktorý je prítomný na veľkom počte trhov a má obzvlášť významné finančné zázemie, nemusí zohľadnenie obratu dosiahnutého na relevantnom trhu postačovať na zabezpečenie odstrašujúceho účinku pokuty. Čím je totiž podnik väčší a má globálne zdroje, ktoré mu poskytujú schopnosť konať na trhu nezávisle, tým viac si musí byť vedomý významu svojej úlohy, pokiaľ ide o riadne fungovanie hospodárskej súťaže na trhu. Preto teda skutkové okolnosti, ktoré sa týkajú

hospodárskej sily podniku zodpovedného za porušenie, najmä celkový obrat, musia byť zohľadnené pri skúmaní závažnosti porušenia.

(pozri body 129 — 131)

7. Podľa znenia bodu 1 A prvého odseku usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy ESÚO Komisia pri svojom výpočte pokuty v závislosti od závažnosti porušenia berie do úvahy okrem iného konkrétny dopad porušenia na trh, tam, kde je ho možné merať. Tento merateľný dopad kartelu sa musí považovať za dostatočne preukázaný, ak je Komisia schopná predložiť konkrétne a vierohodné indicie, ktoré s primeranou pravdepodobnosťou naznačujú, že kartel mal dopad na trh.

Skúmanie dopadu kartelu na trh totiž so sebou nevyhnutne prináša uchýlenie sa k domnienkam. V tejto súvislosti musí Komisia najmä skúmať, aká by bola cena výrobku, pokiaľ by kartel neexistoval. Pritom pri skúmaní príčin skutočného vývoja cien je problematické uvažovať o podiele, ktorý zodpovedá každej z týchto príčin. Treba brať do úvahy objektívnu okolnosť, že vzhľadom na

cenový kartel sa účastníci vzdali práve svojej volnosti konkurovať si cenami. Hodnotenie pôsobenia vyplývajúceho z iných faktorov, ako táto dobrovoľná zdržanlivosť účastníkov kartelu, je tak nevyhnutne založené na rozumnej pravdepodobnosti, ktorú nemožno s presnosťou vyčíslit.

Preto pokiaľ nemá byť bod 1 A prvý odsek usmernení zameraných na potrebného účinku, nemožno Komisii vytýkať, že sa opiera o konkrétny dopad kartelu na trh, ktorý má protisúťažný cieľ, akým je kartelová dohoda o cenách alebo o kvótach, bez toho, aby tento dopad vyčíslila alebo aby v tomto ohľade predložila číselné posúdenie.

Z toho jednak vyplýva, že v prípade cenových kartelov sa musí s primeranou pravdepodobnosťou zistiť, že dohody skutočne dotknutým stranám umožnili dosiahnuť vyššiu úroveň cien, než by prevládala, pokiaľ by kartel neexistoval. Ďalej z toho plynie, že Komisia musí v rámci svojho posúdenia brať do úvahy všetky objektívne podmienky na relevantnom trhu vzhľadom na hospodársky a prípadne právny kontext, ktorý prevláda. V prípade potreby je potrebné vziať do úvahy existenciu „objektívnych hospodárskych faktorov“, z ktorých vyplýva, že v rámci „voľnej hospodárskej súťaže“ by sa úroveň cien nevyvíjala rovnako ako úroveň praktizovaných cien.

(pozri body 181, 182)

(pozri body 157 — 161)

8. Pri určovaní závažnosti porušenia v oblasti hospodárskej súťaže je namieste brať do úvahy najmä právny a hospodársky kontext predmetného správania. V tomto ohľade je úlohou Komisie, aby pri posúdení konkrétneho dopadu porušenia na trh vychádzala z hospodárskej súťaže, ktorá by normálne existovala, ak by nedošlo k porušeniu.
9. Skutočnosť, že účastníci kartelu nedodržiavali svoju dohodu a úplne neuplatňovali dohodnuté ceny, neznamená, že tým uplatňovali ceny, ktoré by mohli praktizovať v prípade neexistencie kartelu, a teda nepredstavuje prvok, ktorý sa musí zohľadniť ako poľahčujúca okolnosť. Podnik, ktorý napriek zosúlade-

nému konaniu so svojimi konkurentmi uskutočňuje na trhu viac-menej nezávislú politiku, totiž môže jednoducho skúšať využitie kartelu vo vlastný prospech.

Ak sa Komisia opiera v rámci voľného hodnotenia dôkazov, na ktoré je oprávnená, o výpoveď vykonanú v kontexte odlišnom od kontextu konania pred ňou a ak táto výpoveď potenciálne obsahuje informácie, ktoré by bol dotknutý podnik oprávnený odmietnuť poskytnúť, ak by mu položila otázky na tú istú tému, je Komisia povinná zabezpečiť dotknutému podniku procesné práva rovnajúce sa právam poskytnutým podniku, ktorému kladie otázky.

(pozri bod 189)

10. Žiadne ustanovenie nezakazuje Komisii, aby sa opierala ako o dôkaz, ktorý môže slúžiť na konštatovanie porušenia článkov 81 ES a 82 ES a na stanovenie pokuty, o dokument, ktorý bol vypracovaný v rámci iného konania, než ktoré viedla samotná Komisia.

Napriek tomu sa v rámci všeobecných zásad práva Spoločenstva, ktorých integrálnou súčasťou sú základné práva, vo svetle ktorých sa musia texty práva Spoločenstva vykladať, uznáva právo podniku nebyť nútený Komisiou v rámci článku 11 nariadenia č. 17 priznať svoju účasť na porušení. Ochrana tohto práva zahŕňa v prípade spochybnenia dosahu nejakej otázky overenie, či je odpoveď adresáta skutočne rovnocenná s priznaním k porušeniu tak, že by bolo ohrozené právo na obhajobu.

Rešpektovanie týchto procesných záruk v takom kontexte znamená, že Komisia je *ex officio* povinná posúdiť, či na prvý pohľad existujú vážne pochybnosti o dodržaní procesných práv dotknutých strán v rámci konania, v priebehu ktorého poskytli takéto výpovede. Pri neexistencii takých vážnych pochybností musia byť procesné práva dotknutých strán považované za dostatočne zarúčené, ak Komisia v oznámení o výhradách jasne uvedie, že má v úmysle vychádzať z predmetných výpovedí, a v prípade potreby pripojí k tomuto oznámeniu dotknuté dokumenty. Týmto spôsobom umožňuje Komisia dotknutým účastníkom zaujať stanovisko nielen voči obsahu týchto výpovedí, ale aj k prípadným nezrovná-

lostiam alebo osobitným okolnostiam sprevádzajúcim ich vznik alebo ich predloženie pred Komisiu.

(pozri body 261 — 265)

disponuje Komisia diskrečnou právomocou. Skutočnosť, že Komisia v minulosti uplatnila pri existencii prifažujúcich okolností určitú sadzbu zvýšenia pokút, ju nemôže zbaviť právomoci zvýšiť túto sadzbu v hraniciach uvedených v nariadení č. 17 a v usmerneniach k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy ESUO, ak sa to ukazuje nevyhnutné na zabezpečenie uskutočňovania politiky Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže.

11. Ak sa porušenia pravidiel hospodárskej súťaže dopustilo viacero podnikov, musí sa v rámci stanovenia výšky pokút preskúmať pomerná závažnosť účasti každého z nich, s čím je osobitne spojené dokázanie ich úlohy počas ich účasti na porušení.

(pozri bod 312)

Z toho najmä vyplýva, že úloha „vodcu“, ktorú zohrávajú jeden alebo viacero podnikov v rámci kartelu, sa musí zohľadniť na účely výpočtu pokuty, keďže podniky, ktoré zohrávali takúto úlohu, musia z tohto dôvodu niesť osobitnú zodpovednosť v porovnaní s ostatnými podnikmi.

(pozri body 296, 297)

12. Pri stanovovaní výšky pokuty uloženej za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže
13. Pri uplatňovaní článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 na každý jednotlivý prípad, teda pri ukladaní pokút za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže Zmluvy, je Komisia povinná dodržiavať všeobecné zásady práva, medzi ktoré patrí zásada rovnosti zaobchádzania, ako ju vyložili súdy Spoločenstva. Podnik však môže spochybniť výšku pokuty, ktorá mu bola uložená, argumentom o porušení uvedenej zásady len vtedy, ak preukáže, že okolnosti vecí týkajúcich sa rozhodnutí,

na ktoré odkazuje, ako sú trhy, výroby, krajiny, podniky a dotknuté obdobia, sú porovnateľné s okolnosťami prejednávanej veci.

val potrebný účinok ustanovení umožňujúcich zachovanie efektívnej hospodárskej súťaže, pretože by zoslabil tak sankciu, ktorú by bolo možné uložiť za porušenie článku 81 ES, ako aj jej odstrašujúci účinok.

(pozri body 315, 316)

14. Pri posúdení závažnosti porušenia pravidiel hospodárskej súťaže na účely stanovenia výšky pokuty musí Komisia vziať do úvahy nielen osobitné okolnosti veci, ale tiež kontext, v ktorom sa porušenie nachádza, a zabezpečiť odstrašujúci účinok svojich úkonov. Iba zohľadnenie týchto aspektov totiž umožňuje zabezpečiť, aby konanie Komisie bolo plne účinné s cieľom udržať narušenú hospodársku súťaž na spoločnom trhu.

Čisto jazyková analýza ustanovenia bodu 3 tretej zarážky usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy ESÚO by mohla vyvolávať dojem, že vo všeobecnosti a bez výnimky predstavuje poľahčujúcu okolnosť už samotná skutočnosť, že porušovateľ ukončí porušovanie po prvých zásahoch Komisie. Takýto výklad uvedeného ustanovenia by však zmenšo-

Na rozdiel od iných poľahčujúcich okolností totiž táto okolnosť nie je spojená ani s osobitnými vlastnosťami porušovateľa, ani so skutkovými okolnosťami veci, keďže vyplýva najmä z vonkajšieho zásahu Komisie. Preto ukončenie porušovania len na základe zásahu Komisie nemožno prirovnávať k zásluhám vyplývajúcim z vlastnej iniciatívy porušovateľa, ale predstavuje len primeranú a normálnu reakciu na tento zásah. Okrem toho uvedená okolnosť znamená iba návrat porušovateľa k zákonnému správaniu a neprispieva k tomu, aby bolo konanie Komisie účinnejšie. Napokon údajný poľahčujúci charakter tejto okolnosti nemožno odôvodniť iba nabádaním na ukončenie porušovania, ktorého sa týka. V tomto ohľade kvalifikovanie pokračovania v porušovaní po prvých zásahoch Komisie za príťažujúcu okolnosť už oprávnené predstavuje nabádanie na ukončenie porušovania, ktoré neoslabuje ani sankciu, ani jej odstrašujúci účinok.

Uznanie ukončenia porušovania po prvých zásahoch Komisie ako poľahču-

júcej okolnosti by neoprávnene zasahovalo do potrebného účinku článku 81 ods. 1 ES zoslabením tak sankcie, ako aj jej odstrašujúceho účinku. Komisia si teda nemôže sama uložiť povinnosť, aby samotné ukončenie porušovania po svojich prvých zásahoch považovala za poľahčujúcu okolnosť. Preto je potrebné ustanovenie článku 3 tretej zarážky usmernení vykladať zužujúco takým spôsobom, aby nebolo v rozpore s potrebným účinkom článku 81 ods. 1 ES, a v tom zmysle, že iba osobitné okolnosti prejednávaneho prípadu, v ktorom skutočne došlo k ukončeniu porušovania po prvých zásahoch Komisie, by mohli odôvodniť zohľadnenie uvedenej okolnosti ako poľahčujúcej okolnosti.

15. Hoci je iste dôležité, aby podnik prijal opatrenia na zabránenie toho, aby sa jeho zamestnanci v budúcnosti dopúšťali ďalších porušovaní súťažného práva Spoločenstva, prijatie takých opatrení nič nemení na skutočnosti, že k porušovaniu už došlo. Komisia preto nie je povinná prihliadnúť na túto okolnosť ako na poľahčujúcu okolnosť, najmä ak sporné porušovanie predstavuje zjavné porušenie článku 81 ods. 1 ES.

(pozri bod 359)

Za predpokladu obzvlášť závažného porušovania, ktorého cieľom bolo určenie cien a rozdelenie trhov, ktorého sa dotknuté podniky dopustili úmyselne, nemožno jeho ukončenie považovať za poľahčujúcu okolnosť, pokiaľ k nemu došlo po zásahu Komisie.

(pozri body 334 — 338, 340, 341)

16. Aby oznámenie o neuložení alebo znížení pokút v prípadoch kartelov nebolo v rozpore so zásadou rovnosti zaobchádzania, musí sa uplatňovať v tom zmysle, že pokiaľ ide o zníženie pokút, je Komisia povinná rovnako zaobchádzať s podnikmi, ktoré jej v rovnakom štádiu konania a za podobných okolností poskytnú podobné informácie o skutkoch, ktoré sú im vytýkané. Samotná okolnosť, že jeden z týchto podnikov uznal skutky, ktoré sú mu vytýkané, keď ako prvý odpovedal na otázky, ktoré Komisia podnikom polo-

žila v rovnakom štádiu konania, nemôže byť objektívnym dôvodom, aby sa s týmto podnikom zaobchádzalo odlišne.

čiva v poskytnutí všetkých potrebných údajov podnikom a združeniam podnikov, aby sa mohli riadne obhajovať predtým, ako Komisia prijme konečné rozhodnutie.

To však platí iba v rámci spolupráce podnikov, ktorá nepatrí do pôsobnosti oddielov B a C oznámenia o spolupráci.

(pozri bod 416)

Na rozdiel od týchto oddielov totiž oddiel D nestanovuje odlišné zaobchádzanie s dotknutými podnikmi v závislosti od poradia, v ktorom tieto spolupracujú s Komisiou.

18. Pokiaľ Komisia výslovne uvedie v oznámení o výhradách, že bude skúmať, či je potrebné udeliť dotknutým podnikom pokutu, a označí hlavné skutkové a právne okolnosti spôsobilé viesť k pokute, akými sú napríklad závažnosť a dĺžka trvania predpokladaného porušovania a skutočnosť, že bolo spáchané „úmyselne alebo z nedbanlivosti“, naplní svoju povinnosť dodržať právo podnikov byť vypočutý. Tým im poskytuje údaje nevyhnutné na ich obhajobu nielen proti zisteniu porušovania, ale aj proti udeleniu pokuty.

(pozri body 400, 401, 403)

17. Oznámenie o výhradách musí obsahovať opis výhrad vyjadrený hoci aj stručne, ale dostatočne jasne, aby umožnil zainteresovaným osobám skutočne sa oboznámiť s konaním, ktoré im Komisia vytýka. Len pod touto podmienkou totiž môže oznámenie o výhradách splniť účel stanovený nariadeniami Spoločenstva, ktorý spo-

Z toho vyplýva, pokiaľ ide o stanovenie výšky pokút, že právo dotknutých podnikov na obhajobu je pred Komisiou zaručené možnosťou podať pripomienky k dĺžke, závažnosti a predvídateľnosti protisúťažného charakteru porušovania. Tento záver platí o to viac, že Komisia uverejnením usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy ESUO detailne oznámila

zainteresovaným osobám metódu výpočtu výšky prípadnej pokuty a spôsob, akým zohľadňuje tieto kritériá. Tento záver nie je spochybný skutočnosťou, že usmernenia výslovne neuvádzajú násobný koeficient, pretože uvádzajú, že je nevyhnutné zohľadniť efektívnu ekonomickú kapacitu porušovateľov spôsobiť významnú škodu iným subjektom a určiť výšku pokuty na úrovni, ktorá jej zabezpečí dostatočne odstrašujúci účinok.

(pozri body 434, 435)

19. Pokiaľ skúmanie žalobných dôvodov uvedených podnikom proti zákonnosti rozhodnutia Komisie, ktorým mu uložila pokutu za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva, odhalilo nejakú protiprávnosť, je namieste, aby Súd prvého stupňa preskúmal, či má využiť svoju neobmedzenú právomoc a zmeniť napadnuté rozhodnutie.

(pozri bod 443)